

23.3.2026

EOAK/2280/2026

Ratkaisija: Oikeusasiamies Jari Råman

Esittelijä: Esittelijäneuvos Heini Färkkilä

LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE LAEIKSI POLIISIN HALLINNOSTA ANNETUN LAIN, POLIISIAMMATTIKORKEAKOULUSTA ANNETUN LAIN JA POLIISILAIN 1 LUVUN 10 §:N MUUTTAMISESTA (HE 16/2026 VP)

1 LAUSUNTOPYYNTÖ

Eduskunnan perustuslakivaliokunta on pyytänyt oikeusasiamiehen kanslian lausuntoa otsikkoasiassa. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi poliisin reservin perustamisesta ja käyttöönotosta. Reservin tehtävänä olisi turvata poliisin voimavarat kaikissa tilanteissa. Reservi muodostuisi poliisialan ammattikorkeakoulututkintoa suorittavista opiskelijoista ja poliisikoulutuksen saaneista henkilöistä, jotka eivät työskentele poliisina. Lisäksi ehdotuksessa esitetään erillisenä kysymyksenä muutettavaksi tutkinnon kelpoisuusvaatimuksia.

Huomioni koskevat 1. lakiehdotusta poliisin reservistä (laki poliisin hallinnosta annetun lain muuttamisesta) ellei toisin ole todettu.

2 LAUSUNTO

2.1 Arvioinnin lähtökohdista

Reservipoliisia koskeva sääntely on monilta osin merkityksellinen perustuslain kannalta. Kuten esityksessäkin todetaan, sääntely liittyy perusoikeusherkkään sääntelykontekstiin: reservipoliisit hoitaisivat samoja tehtäviä kuin poliisit. Perustuslakivaliokunta on lausunnoissaan PeVL 67/2010 vp ja PeVL 72/2018 vp käsitellyt ehdotuksia täydennyspoliisiksi ja reservipoliisiksi. Molemmat esitykset ovat olleet perustuslain kannalta niin ongelmallisia, että niitä ei ole esitetyissä muodoissaan ollut mahdollista säätää tavallisessa lain säätämisyjärjestyksessä.

Esitys on lausuntokierrosvaiheessa ollut siinä määrin puutteellinen erityisesti säätämisyjärjestysperusteluiden osalta, että sen arviointi on ollut haastavaa. Koska esitysluonnoksessa omaksutut perusratkaisut – onko kyse virkasuhteesta vai muusta kuin viranomaisesta – eivät olleet tuolloin vielä hahmottuneet, ei ehdotusta ole tuolloin ollut mahdollista tarkastella kokonaisuutena.

Nyt käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä esityksen suhdetta perustuslakiin arvioidaan lähinnä vertaamalla esitystä rauenneeseen vuonna 2018 annettuun hallituksen esitykseen, eikä niinkään perustuslain sääntelyyn. Ehdotus vaikuttaa edelleen jossain määrin keskeneräiseltä sekä lakiteknisesti viimeistelemättömältä.

Perusteluissa todetaan, että Suomessa poliisin henkilöstön määrä on väkilukuun suhteutettuna Euroopan pienin. Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden hoitamien turvaaminen on sinänsä kannatettava tavoite. Eri asia on, millä keinoin siihen pyritään ja millä keinoin se on tosiasiasa saavutettavissa. Ensisijaista on kuitenkin huolehtia siitä, että poliisi voi mahdollisimman hyvin hoitaa tehtävänsä turvautumatta reservipoliiseihin. OA Jääskeläinen on valmisteluvaiheessa luonnoksesta antamassa lausunnossaan (EOAK/7138/2025) todennut, että esityksessä esimerkkeinä mainituista tilanteista on selviydytty ilman reservipoliisijärjestelmää, minkä vuoksi olisi ollut suotavaa arvioida, millä tavalla tilanteet olisivat selvinneet paremmin, mikäli käytössä olisi ollut nyt ehdotetun kaltainen reservipoliisijärjestely. Tämä tarvearviointi jää esityksessä edelleen hyvin ohueksi.

2.2 Reservipoliisin oikeudellinen asema

Ehdotuksessa arvioidaan, että poliisien reservi olisi kiinteä osa poliisiorganisaatiota ja henkilöt nimitettäisiin määräaikaisiin virkasuhteisiin, jolloin reservipoliisia ei tulisi arvioida PL 124 §:n kannalta (julkisen hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle).

Perustuslakivaliokunta totesi aiemmassa reservipoliisia koskevassa lausunnossaan, että vaikka tuolloin ehdotettiin reservipoliisien nimittämistä määräaikaiseen virkasuhteeseen, oli jossain määrin kyseenalaista, oliko kyse aidosta virkasuhteesta. Valiokunta piti virkasuhteeseen ottamista sääntelyn todellinen luonne huomioiden harhaanjohtavana ja päätyi tarkastelemaan ehdotusta PL 124 §:n kannalta. (PeVL 72/2018 vp, ks. lisäksi siinä viitattu KHO 2014:98).

Perusteluissa on nähdäkseen edelleen horjuttaa sen osalta, millaiseksi reservipoliisien asema arvioidaan. Esityksessä verrataan reservipoliisin koulutusta ja toimivaltuuksia sekä voimankäyttöoikeuksia yksityisen turvallisuusalan sääntelyyn, jossa on kyse PL 124 §:ssä tarkoitetusta tilanteesta. Horjuttaa ilmentävää myös, ettei ehdotuksesta käy selvästi ilmi useat virkasuhteelle ominaiset kysymykset: virkasuhteeseen nimittäminen, julkisesta hakumenettelystä poikkeaminen, nimitysmenettely, turvallisuusselvitysten hankkimisesta poikkeaminen tai määräaikaisuuden pituus. Nämä kysymykset jäävät varsin epäselviksi sekä PL 2.3 §:n ja 80.1 §:n kannalta riittämättömästi säännellyiksi. Kuvaavaa on myös, että ehdotuksen käsittely suhteessa virkamieslakiin jää varsin ohueksi (ks. tästä lausunnossa jäljempänä).

Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti todennut, että poliisitoiminnan osittainenkaan yksityistäminen ei ole asiallisesti toivottavaa oikeusvaltiossa, eikä myöskään perustuslain mukaista. (kuten PeVL 20/2002 vp). Aiempi edellä viitattu perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntö huomioiden pidän selvänä, että mikäli reservipoliisien asemaa päädytään arvioimaan PL 124 §:n kannalta, ei lakiehdotus olisi säädettävissä tavallisessa lain säätämisympäristössä.

Mainittua horjuntaa reservipoliisin aseman arvioinnissa ilmentää myös se, että säätämisympäristöperusteissa ehdotettua sääntelyä tarkastellaan PL 119 §:n 2 mom. kannalta, vaikka samanaikaisesti perusteissa korostetaan, että reservi on osa poliisiorganisaatiota. Vaikuttaa siltä, että tarkoituksena ei ole ollut perustaa 119 §:n 2 momentissa tarkoitettua valtionhallinnon toimielintä. Mikäli kuitenkin arvioitaisiin, että kyse olisi tällaisesta erillisestä organisaatiosta (ks. erit. PeVL 51/2006 vp, s. 5), ei ehdotettu sääntely täytä PL 119 §:n 2 momentin vaatimuksia.

Kuitenkin kuten esityksessä todetaan, ehdotuksessa on seikkoja, jotka puoltavat reservipoliisin aseman arviointia osana poliisiorganisaatiota, ja jotka poikkeavat aiemmista reservipoliisiesityksistä (erit. koulutusvaatimus). Nähdäkseni sääntelyä tulisi kuitenkin täsmentää eräiltä jäljempänä käsitellyiltä osin, jotta reservipoliisia voitaisiin pitää osana poliisiorganisaatiota.

Esityksen monissa kohdin verrataan reservipoliisiesityksestä Rajavartiolaitoksen reserviin, sitä koskevaan sääntelyyn ja päätöksentekomenettelyyn. Tämä on kuitenkin harhaanjohtavaa, sillä kyse on hyvin erityyppisestä tilanteesta (vrt. PL 127 §:n mukaisten asevelvollisten käyttö ja ks. erit. PeVL 6/2018 vp). Lisäksi asevelvollisten ja opiskelijoiden tehtävät Rajavartiolaitoksen tukena ovat säännösperusteisesti täsmällisesti huomattavan rajattuja suhteessa nyt ehdotettuun (rajavartiolaitaki 34 d ja 34 g §).

Ehdotettu sääntely, jossa mahdollistettaisiin potentiaalisesti satojen henkilöiden nimittäminen määräaikaisiin poliisin virkasuhteisiin ja rajoittamattomasti poliisin tehtäviin poiketen normaalioloissa säädettävistä kelpoisuusvaatimuksista, on kuitenkin periaatteellisesti hyvin merkittävää. Valtion virkamieslaistakin ilmenevä lähtökohta on, että julkista valtaa käyttävät vakinaisiin virkoihin nimitetyt virkamiehet. Määräaikaisten virkamiesten käyttö on poikkeuksellista. Merkittävä määrä määräaikaisten virkamiestä merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältävissä tehtävissä ei ole omiaan turvaamaan toimeenpanovallan integriteettiä. On lisäksi syytä panna merkille, että virkojen kelpoisuusvaatimukset on säädetty nimenomaan viran tehtävän asianmukaiseksi hoitamiseksi.

2.3 Tehtävät, toimivaltuudet ja koulutus

Reservipoliisilla olisi 15 m §:n 2 momentin mukaan oikeus käyttää poliisin toimivaltuuksia. Nähdäkseni ehdotettu toimivalta, joka kattaisi poliisilain 1 luvun 1 §:n mukaiset tehtävät kokonaisuudessaan, on huomattavan laaja. (vrt. myös PeVL 67/2010 vp, PeVL 72/2018 vp, PeVL 6/2018 vp). Tämä merkitsee, että reservipoliisin toimivaltuudet olisivat lähtökohtaisesti samat kuin poliisin toimivaltuudet.

Opiskelijoiden nimittäminen rajattaisiin sellaisiin toimivaltuuksiin, joihin hänellä on tarvittava koulutus, ja näiden toimivaltuuksien käyttö on rajattu siten, että niitä voidaan käyttää virkaan tai määräaikaiseen virkasuhteeseen nimitetyn poliisimiehen välittömässä valvonnassa ja reaaliaikaisella johdolla. Pidän näitä rajoituksia perusteltuina.

Muiden kuin opiskelijoiden kohdalla kyse saattaa olla vuosia poliisin työstä poissa olleista henkilöistä. Korostan, että nimitysharkinnassa ja tehtävien osoittamisessa tulee huolellisesti huomioida henkilön osaaminen ja koulutustaso. Näiden henkilöiden kohdalla osaamisen ajantasaisuudesta varmistuminen korostuu, mikä on merkityksellistä myös virkavastuun kannalta. Reservipoliisijärjestelmän yhtenäisyydenkin kannalta pitäisin kuitenkin kannatettavana, että myös näiltä osin sääntely vastaisi sitä, mitä opiskelijoiden kohdalla todetaan. Tämä korostaisi myös reservipoliisijärjestelmän luonnetta poliisia täydentävänä järjestelmänä.

Korostan, että 15 m §:n 2 momentin säännös toimivaltuuksien käytöstä tulee säännösperusteisesti sijoittaa siihen, että 15 k §:n 2 momentissa tarkoitettu päätös on voimassa: reservipoliisin oikeus käyttää poliisin toimivaltuuksia ei tule olla sidottu siihen, onko kyse vakavista häiriötilanteista, poikkeusoloista tai puolustustilasta, vaan siihen, onko reservin käyttöönottopäätös tällaisessa tilanteessa voimassa. Kaikissa vakavissa häiriötilanteissa, poikkeusoloissa tai puolustustilassa ei ole nimittäin edellytyksiä reservipoliisin käyttöönottamiselle.

Poliisihallitus varmistaa reservipoliisin osaamisen ajantasaisuuden 15 l §:n 3 momentin mukaan saman pykälän 1 ja 2 mom. mukaisesti toteutettavalla koulutuksella ja vuosittaisella täydennyskoulutuksella. Viitatuissa momenteissa ei kuitenkaan säädetä toteutettavasta koulutuksesta tai täydennyskoulutuksesta. Ehdotuksen kannalta keskeinen asianmukaisesta reservipoliisien koulutuksesta varmistuminen jää jossain määrin epäselväksi.

Ehdotetussa 15 m §:n 3 momentissa säädetään kaikille nimitetyille reservipoliiseille sallituista voimankäyttövälineistä. Viitaten edellä todettuun puutteeseen sääntelyssä reservipoliisin koulutuksesta pidän ongelmallisena ehdotettua sääntelyä kaikille reservipoliiseille yhtäläisistä voimankäyttövälineistä. Reservipoliisiksi voisi ehdotetun sääntelykokonaisuuden perusteella tulla nimitetyksi henkilö, jonka kokemus ampuma-aseiden kanssa toimimisesta voi olla vuosikausia sitten tapahtuneen poliisin työstä poistumisen jälkeen varsin vähäistä tai olematonta. Pidän erikoisena, että riittävän koulutuksen vaatimus ei kohdistuisi kaikkiin reservipoliisiksi nimitettäviin. Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti korostanut, että voimankäyttövälineitä käyttävillä tulee olla asianmukainen koulutus (mm. PeVL 22/2020 vp, PeVL 6/2018 vp, PeVL 67/2016 vp ja PeVL 19/2005 vp).

2.4 Reservin käyttöönotto ja käytön päättäminen – edellytykset ja päätöksentekomenettely

Reservi voitaisiin ottaa käyttöön 15 k §:n 2 momentin mukaan normaaliolojen vakavissa häiriötilanteissa, jotka määriteltäisiin 3 momentissa. Lisäksi se voitaisiin ottaa käyttöön valmiuslaissa tarkoitetuissa poikkeusoloissa, puolustustilalaissa tai puolustustilalaissa tarkoitetussa puolustustilassa. Edellytyksenä olisi lisäksi se, että reservin käyttöönotto olisi välttämätöntä poliisin voimavarojen turvaamiseksi kaikissa tilanteissa.

Nähdäkseni välttämättömyysvaatimus on kuitenkin kohdistettu ehdotuksessa perusoikeusjärjestelmän kannalta virheellisellä tavalla: käyttöönotto ja sen välttämättömyyden arviointi tulisi kiinnittää poliisin voimavarojen turvaamisen sijaan nimenomaan poliisilain 1 §:n 1 momentissa säädettyjen tehtävien hoitamisen turvaamiseen (oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten ennalta estäminen, paljastaminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen). Ehdotettu resurssiperuste (poliisin voimavarojen turvaaminen) sellaisenaan on liian väljä perusteeksi sääntelyn tavoitteiden ja järjestelmän poikkeukselliseksi tarkoitetun luonteen kannalta. Omaksuttu muotoilu ”voimavarojen turvaamiseksi” vaikuttaisi mahdollistavan esimerkiksi sen, että reservipoliisit voitaisiin ottaa käyttöön myös sillä perusteella, että normaaliin poliisitoimintaan ei ole osoitettu riittävästi resursseja.

Lisäksi perusteluissa on korostettu, että virka-apujärjestely on ensisijainen vaihtoehto häiriötilanteissa. Tämä tulisi ilmetä säännösperusteisesti.

Sisäministeri tekisi 15 k §:n 2 momentin nojalla päätöksen reservin käyttöönotosta ja käytön päättämisestä. Toistan valmisteluvaiheessa esitetyn näkemyksen siitä, että päätöksenteko reservin käyttöönotosta tulisi olla valtioneuvostolla. Kyse voi potentiaalisesti olla hyvinkin laajasta joukosta reservipoliiseja ja päätöksenteko liittyy keskeisellä tavalla vakaviin normaaliolojen häiriötilanteisiin, poikkeusoloihin tai puolustustilaan. Lisäksi laissa mahdollistettaisiin hyvin laaja päätöksenteon harkintavalta reservin käyttöönotolle, ilmeisesti sen laajuudelle sekä sen käytön pituudelle.

Esimerkiksi perustuslakivaliokunnan käsiteltävänä olleessa esityksessä HE 1/2024 mahdollistettiin kadetin nimittäminen enintään kuudeksi kuukaudeksi kerrallaan nuoremman upseerin sotilasvirkaan häiriötilanteissa ja kohotettaessa valmiutta.

Ehdotetun 15 k §:n 2 momentin mukaan "[k]un reservin käyttöönoton tarve päättyy, sisäministeri tekee päätöksen reservin käytön päättämisestä". Pykälässä tai säännöksen perusteluissa ei käsitellä lainkaan sitä, tehtäisiinkö päätös reservin käyttöönotosta ajallisesti tai alueellisesta rajattuna. Välttämättömyysvaatimus sinänsä perustelisi tällaista tulkintaa. Koska reservin käyttö olisi esityksen mukaan poikkeuksellista ja koskisi poikkeuksellisia ja tilapäisiä tilanteita, tulisi säännösperusteisesti päätös reservin käyttöönotosta rajata määräajaksi sekä laajuudeltaan välttämättömään. Tämä varmistaisi reservin pysymistä poikkeuksellisena, välttämättömänä ja viimesijaisena menettelynä.

Esityksen mukaan "[r]eservin perustamis- ja ylläpitokulut katetaan poliisin olemassa olevista valtion talouden kehyspäästösten ja valtion talousarvion mukaisista määrärahoista. Mikäli poliisin reservi otetaan käyttöön, määräraharesursoinnista päätetään normaalin tapaan osana talousarvio- ja JTS-päätöksentekoa". Nähdäkseni reservin käyttöönotto on kuitenkin merkitykseltään ja yhteiskunnallisia vaikutuksiltaan sellainen, että olisi perustuslain 67 §:n 1 momentin kannalta perusteltua säätää päätöksenteko reservin käyttöönotosta ja käytön päättämisestä valtioneuvostolle. Myös lakiehdotuksen jättämä varsin laaja harkintavalta sekä vaikutukset suureen määrään henkilöitä puoltavat tätä.

Esityksestä ei käy ilmi reservin käyttöönottoa ja päättämistä koskeva päätöksen suhde määräaikaisiin virkasuhteisiin: esimerkiksi, sidotaanko määräyksen pituus päätöksen voimassaoloon. Jos näin on, perustelee tämäkin valtioneuvostotason päätöksentekoa.

2.5 Rekisteri poliisin reservistä

Poliisin ammattikorkeakoulututkintoa suorittava opiskelija tai poliisikoulutuksen saanut henkilö, joka ei työskentele poliisina, voisi ilmoittautua rekisteriin ja peruuttaa ilmoituksen (15 k § 4 mom.).

Ilmoittautumisen voimassaolo tarkastettaisiin 15 k §:n 4 momentin mukaan vuosittain. Perusteluissa (s. 29) todetaan lisäksi, että poliisi poistaa henkilötiedot rekisteristä harkinnan perusteella, johon vaikuttaa esimerkiksi henkilön ikä, fyysinen kunto, terveys, nuhteettomuus sekä osallistumisaktiivisuus järjestettävään koulutukseen. Lisäksi perusteluissa todetaan, että jos henkilö ei täytä reserviin kuulumisen edellytyksiä, hänet poistetaan rekisteristä. Rekisterin poistamisen edellytyksistä tai poistamisharkinnassa huomioitavista seikoista ei kuitenkaan ehdoteta säädettäväksi. Huomioiden perustuslain 80 §:n 1 momentin yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteita koskeva lailla säätämisen vaatimus, tulisi rekisteröinnin ja rekisteistä poistamisen edellytyksistä nähdäkseni säätää täsmällisesti laissa. Kyse vaikuttaa olevan rekisteröinnin lisäksi reservipoliisin nimittämisen edellytyksistä.

Vaikuttaa lisäksi siltä, että 15 k §:n 1 ja 4 momentin muodostaman kokonaisuuden perusteella reservin rekisteriin voisi ilmoittautua opiskelija opintojen vaiheesta riippumatta eli henkilö, joka ei täytä edellytyksiä reservipoliisiksi nimittämiseksi (15 l §). Tämä on nähdäkseni vaikeasti yhteensovittavissa jo rekisterin käyttötarkoitussidonnaisuuden kannalta: rekisterillä varmistetaan, että poliisilla on olemassa henkilörekisteri, johon ilmoittautuneet henkilöt voidaan nimittää reservipoliisiksi (s. 46). Rekisteriin ilmoittautumista koskeva 15 k §:n sääntely ei vastaa tätä tarkoitusta. Viittaan edellä todettuun tarpeeseen täsmentää rekisteröinnin edellytyksiä.

2.6 Nimittäminen

Perustuslain 80 §:n 1 momentin mukaan yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista on säädettävä lailla. Säännös koskee myös virkamiehen oikeuksia ja velvollisuuksia (PeVL 35/2016 vp ja siinä viitatus).

Ehdotetun 15 l §:n 1 momentin mukaan reservipoliisiksi voidaan nimittää henkilö, joka on suorittanut poliisialan ammattikorkeakoulututkinnon tai suorittanut opintoja vähintään tietyn määrän tietyistä aiheista. Pidän ongelmallisena 15 k §:n 2 momentissa säädetyä välttämättömyyskriteerin sekä virkamiesten oikeusaseman kannalta sitä, että esityksessä ei selkeästi todeta, milloin nimittäminen voidaan tehdä ja mihin määräaikaisen virkasuhteen pituus on sidottu.

Nimittämistä koskevaa 15 l §:ää tulisi täsmentää siten, että siitä ilmenee, että nimittäminen määräajaksi voidaan tehdä, kun reservin käyttöönosta on päätetty. Lain tasolla on välttämätöntä täsmentää reservin käyttöönoton ja nimittämisen suhdetta.

Ehdotetussa 15 m §:n 1 momentissa säädettäisiin, että "[p]äättöksen poliisilaitoksen reservipoliisin tehtävään nimittämisestä tekee poliisilaitoksen päällikkö." Esityksestä ei kuitenkaan ilmene, mikä taho on toimivaltainen päättämään henkilön nimittämisestä määräaikaiseen poliisin virkasuhteeseen. Tämä hämärtää myös esityksessä omaksuttua lähtökohtaa siitä, ettei kyse olisi PL 124 §:ssä tarkoitettusta tilanteesta (hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle).

Säännösperusteisesti ei ilmene, mitä määräaikaisille virkasuhteille tapahtuu, kun 15 k §:n nojalla päätetään reservin käytön päättämisestä (ks. myös edellä toimivaltuuksien käytön sitomisesta päätöksen voimassaoloon todettu). Kun reservin käytölle ei ole enää perusteita, ei tästä ajankohdasta lukien tulisi myöskään olla virkasuhteisia reservipoliiseja.

Valtion virkamieslain 25 §:n 6 momentin mukaan määräajaksi nimitetyn virkamiehen virkasuhde päättyy ilman irtisanomista, kun määräaika on kulunut loppuun, jollei virkasuhde irtisanomisen johdosta ole päättynyt sitä ennen. Joko päätös reservin käyttöönotosta tulee tehdä selkeästi määräajaksi, joksi henkilöt nimitetään virkasuhteeseen, tai määräaikaisen virkasuhteen päättymisestä tulee säätää PL 80 §:n 1 momentista johtuen ja valtion virkamieslaista poiketen lailla.

Esityksestä ei myöskään ilmene, miten virkasuhteeseen nimitettävät valikoituvat rekisteriin ilmoittautuneiden joukosta. Korostan, että koska esityksessä ei ehdoteta säädettäväksi PL 125 §:n 2 momentin yleisistä nimitysperusteista tai valtion virkamieslaista poikkeavasti, yleiset nimitysperusteet toimivat päätösharkinnan perusteina. Päätösharkinnassa nimitysperusteiden toteutumista arvioidaan erityisesti suhteessa virkatehtäviin, virka-asemaan sekä viran yleisiin ja erityisiin kelpoisuusvaatimuksiin. Nimitysmenettelyssä hakijoita – tai tässä tapauksessa reserviin ilmoittautuneita – on siten arvioitava ja vertailtava käyttäen arviointiperusteena yleisiä nimitysperusteita. Esityksestä voi saada virheellisesti kuvan, että tällaista nimitysmenettelyä ei reservipoliiseihin sovellettaisi. (ks. lisäksi esim. PeVL 45/2022 vp vakinaisen viran täyttämistä sitä haettavaksi julistamatta ja suhde PL 6, 12 ja 21 §:ään.).

Perusteluiden mukaan (s. 15) "[p]oliisin reservin palvelukseen ottamisen nopeuttamiseksi voidaan erillisellä määräyksellä poiketa turvallisuusselvitykseen liittyvistä periaatteista." Poliisiopiskelijoista turvallisuusselvitys tehdään ennen opintojen alkua, joten heillä lienee voimassa oleva turvallisuusselvitys. Pidän erikoisena perusteluiden tasolla esitettyä kantaa siitä, että poliisin toimivaltuuksia vielä opiskelijoita itsenäisemmin käyttävien henkilöiden kohdalla voitaisiin erillisellä määräyksellä poiketa turvallisuusselvitykseen liittyvistä periaatteista ja vielä kuvatun laisissa häiriötilanteissa.

Valitettavasti hallituksen esityksessä ei ole arvioitu mahdollisia esteitä poliisin reserviin nimittämiseksi eikä tästä ehdoteta säädettäväksi. Vallan kolmijako-opin perusteella olisi ongelmallista, jos esimerkiksi poliisikoulutuksen saanut henkilö, joka muiden opintojensa perusteella on hakeutunut tuomioistuineläinlaitoksen lainkäyttötehtäviin, nimitettäisiin poliisin reserviin ja reservin käyttöön otettaessa olisi virkavapaalla tuomarin tehtävistä. Tällainen tilanne tuskin toteutuu käytännössä, mutta asia on periaatteellisesti merkittävä. Kysymykseen liittyy myös kysymys siitä, myönnettäisiinkö henkilölle virkavapautta tällaista määräaikaista tehtävää varten, mikäli tämä on toisessa virassa (vrt. valtion virkamieslain 23 §).

2.7 Määräyksenantovaltuus (15 k §:n 2 mom.)

Poliisihallitus antaa 15 k §:n 2 momentin nojalla määräyksen reservin perustamisesta ja ylläpidosta.

Perustuslain 80 §:n 2 momentti mahdollistaa, että myös muu viranomainen voidaan lailla valtuuttaa antamaan oikeussääntöjä määrätyistä asioista, jos siihen on sääntelyn kohteeseen liittyviä erityisiä syitä eikä sääntelyn asiallinen merkitys edellytä, että asiasta säädetään lailla tai asetuksella. Tällaisen valtuutuksen tulee olla soveltamisalaltaan täsmällisesti rajattu.

Ehdotettu määräyksenantovaltuus ei kuitenkaan täytä PL 80 §:n 2 momentin edellytyksiä säädösvallan delegoinnille: ”reservin perustamisesta” säädettäisiin jo laissa ja siitä päätettäisiin ministerin/valtioneuvoston päätöksellä. Myös reservin ylläpidosta tulee olla perussäännökset laissa.

Ehdotettu määräyksenantovaltuus ei ole soveltamisalaltaan täsmällisesti rajattu. Herää myös kysymys, ovatko määräyksen tasolle arvioidut seikat pikemminkin asetustasolle kuuluvia. Kuten olen edellä korostanut, kysymykset rekisteristä, kelpoisuudesta ja koulutuksesta ovat keskeisiä ja niistä tulisi olla asianmukaiset perussäännökset laissa Poliisihallituksen määräyksen sijaan.